

FIFA WORLD CUP
Qatar 2022

Светско првенство во фудбал Катар 2022

Тема- Замените во фудбалот

Финале СП Аргентина-Франција 3:3

Вовед:

За фудбалот

Почитувани мои фудбалски ентузијаста, било да се играчи, тренери, спортски работници или навивачи, едноставно љубители на фудбалот, во оваа прилика би сакал накратко да се потсетиме на некои основни термини кои што го детерминираат фудбалот како најмасовен и најпопуларен спорт во светот.

Фудбалот неслучајно е најубавата воедно и најважна споредна работа на светот. Според нашите познати хроничари во Македонија се појавил пред повеќе од 120 години и започнал да се игра во многу скромни услови, на ливади, на полјанки со некој вид на фудбалска топка донесена од нашите печалбари во тоа време. Отсекогаш бил игра на широките народни маси, игра на сиромашните, игра која обединува и ги поврзува луѓето.

Ако малку погледнине историски наназад ќе видиме дека многумина од најголемите фудбалери на светот потекнуваат од сиромашно семејство, од село, од мали градови, од запоставени и сиромашни предградија на големите градови, растејќи во многучлени семејства без основни средства за егзистенција. Но благодарение на фудбалот како спорт се изградиле во респектибилни играчи и личности почитувани во целиот свет. Но секако низ тој тежок пат до успехот потребно е да се има и клучни предуслови како надареност и талент, упорност и желба за тренирање, секојдневна надградба на фудбалските специфични карактеристики но и вложување во развој на психолошко-менталните потенцијали.

За влијанието на фудбалот во развојот на младите личности и спортисти, но и како важна општествено-социјална категорија во некоја друга прилика.

Оваа моја кратка анализа се однесува на конкретен момент (сегмент) од еден исклучително важен натпревар кој го следеа неколку милијарди гледачи во целиот свет, а тоа е финалниот натпревар на Светското првенство во фудбал 2022 година одржано во Катар.

Од тој финален натпревар понатаму се детерминира која репрезентација ќе го носи епитетот светски првак во фудбал во наредните 4 години.

Замените во фудбалот

На неодамна завршеното Светско првенство во Фудбал што се одржа во Катар би сакал да спомнам дека секој натпревар што се одигра на истото, било да е одигран во групната или во елиминациската фаза, заслужува квалитетна и сеопфатна анализа бидејќи претставува не само борба на теренот, борба на трибините, дотолку повеќе и борба на идеите на селекторите со своите помошници.

Селекторите со својот стручен штаб носат одлуки кои играчи да започнат во игра, психолошка подготовка на тимот, стратегија и стил на игра, во која формација да започнат, како да се бранат, како да се нападни противникот, како да се дејствува во моментите на транзиција, водење на тимот, но и извршување на замени кои многу често се клучните алатки во рацете на тренерите, од кои зависи конечниот исход на натпреварот.

Од тренерски агол гледано би сакал да напоменам како се користи една од клучните и силни алатки во рацете на тренерот со која може директно да се влијае на резултатот, а тоа е замената на играчите. Посебно денес со воведување на правилото за 5 измени во тимот, може значително да се влијае во структурата на тимот, на текот на играта, а со тоа и на крајниот резултат.

Зошто се прави замена и кои се целите што треба да се постигнат?

- Измена се прави за да се зачува време (при крајот на натпреварот).
- Поради повреда на играч.
- Поради тактички причини (исклучување на голман, исклучување на играч, засилување на одреден дел од тимот, офанзивни или дефанзивни очекувања и други моменти што ги диктира играта и резултатот).
- Исто така може да се направи замена на играч кој што неодамна влегол во игра.

Како влијае замената на играчот кој ја напушта играта?

Знаеме дека на овој момент од играта треба да се работи преку правилен психолошки пристап уште од млади категории. Секој играч во себе е незадоволен кога е заменет од игра и се прашува „зошто баш јас“ или „кај ме најде мене од толку играчи“ до „ама шефе јас можам уште“ и така натаму.

Но така не мисли и тренерот, затоа преку правилен педагошко-психолошки пристап треба овој чувствителен момент од играта да се одработи на време, додека се играчите млади, за да не се дојди до посериозни проблеми, дисциплински мерки и нарушување на односот тренер-играч.

"Градењето на меѓусебна доверба, инвестирање, како и континуирана надградба на овие интерперсонални односи на една коректна и чесна основа, многу често се клучен фактор во освојувањето на трофеи."

Во овој контекст би го споменал меѓусебниот однос помеѓу Лионел Скалони и Лионел Меси како доста напреден и позитивен од една страна, наспроти односот помеѓу Фернандо Сантош и Кристиано Роналдо како негативен и доста лошо менаџиран од друга страна.

Лионел Скалони импонираше со својата смиреност во водењето на тимот, веројатно со многу квалитетна подлога и искуство како играч, но и изградена самодоверба после освојувањето на Купот на Јужна Америка. Скалони делуваше смирено, со висок степен на самодоверба, без нервозни реакции, нагли движења, строго внимаваше да не внесува нервоза на теренот, едноставно одличен и примерен став и држење покрај теренот.

За Лионел Меси не треба да се трошат зборови, сите знаат како игра Меси, но никој не може да го задржи. Посебно е доминантен и успешен во играта 1vs1, 1vs2, 1vs3 па дури и 1 против 4. Најсилен е кога ја има топката во нога, при контрола и градење на топката. Но како што неодамна спомена неговиот поранешен соиграч од шампионските денови во Барселона Карлос Пујол, Меси е „чудо од играч“.

„Постои посебен дел од мозокот на Меси, кој му овозможува да го препознае во дел од секундата хаосот на фудбалот во својата лична супер успорена снимка.“
- Карлос Пујол

„Најбрзата работа на фудбалски терен? Ништо или никој не е побрз од мислата. Потоа топката. Потоа играчите.“ - Арсен Венгер

Со други зборови тоа би значело дека составните делови на мозокот одговорни за: меморија, антиципација, контрола и внимание, кај Лионел Меси достигнуваат највисоки вредности.

Скалони несебично му даде огромна слобода на креативност со што му овозможи да го даде најдоброто од себе и со тоа да го заокружи освојувањето на трофејот кој недостигаше во неговата богата збирка.

"Лионел Меси е натпросечно талентиран играч на Аргентина, но изграден во најдобар на светот во фудбалската академија Ла Масија на гигантот Барселона. Влијанието на фудбалската филозофија на Барселона која во својата основа е холандско-шпански модел на игра промовиран од Јохан Кројф е клучно за да се изгради овој несомнено најдобар играч на светот после Пеле и Марадона." - Илијовски Ѓоко

Наспроти тоа селекторот на Португалија, Фернандо Сантош како да не успеа да се победи самиот себе, доволно покажа кој е „газда“ со седнување на Роналдо на клупата за резерви и промоција на Гонзало Рамос и Жоао Феликс кои одиграа неверојатен натпревар во победата од 6:1 против Швајцарија во елиминациската фаза.

Меѓутоа, селекторот Сантош како да подзаборави дека култот што го изгради Кристиано Роналдо како капитен на Португалија но и како еден од најдобрите играчи во светот (5 златни топки и многу трофеи) остана да лебди во воздух со негативен импакт врз целиот тим како во соблекувалната, на клупата, на теренот но исто така и на трибините. Фернандо Сантош мораше овие факти да ги земе најсериозно во предвид како квалитетен и искусен фудбалски стручњак. Останува еден голем прашалник дали требаше да продолжи и на овој турнир со капитенот Роналдо на чело на Португалија како еден од најдобрите напаѓачи во светот. Остана неискористена онаа пасија и глад за голови и рекорди на Кристиано Роналдо.

Со тоа изостана и успехот на Португалија која според индивидуалните карактеристики на играчите беше еден од најголемите фаворити на турнирот. Оваа репрезентација во сите линии на тимот располагаше со врвни светски фудбалски ѕвезди.

Најдобрите играчи во елитните европски клубови и репрезентации излегуваат од игра со одлука на тренерот.

Што значи вербалната и невербалната реакција (говор на тело-кревање на раце) за самиот тренер?

Тоа би значело јавно непочитување на тренерот, девалвирање на неговата работа, загрозување на неговиот интегритет, јавна деградирање, а со самото тоа и загрозување на рејтингот на клубот или репрезентацијата. Одредени селектори ваквите проблеми ги разрешија на почетокот, пред самиот турнир, со изоставање на одредени играчи кои до неодамна беа носители на репрезентациите.

Ризикот од неправилна замена го носи само тренерот и никој друг. Стручните соработници прават анализа на играта како и учинокот на играчите, учествуваат

активно на тој план, но последниот збор е на тренерот така што и неговата одговорност е најголема.

"Фудбалот е највисоко ниво на култура, начин на живеење, начин на однесување, начин на комуникација, култура на цел еден народ, во кој што успеваат само најдобрите на физички, технички, тактички но и на ментално-емотивен план."- Илијоски Ѓоко

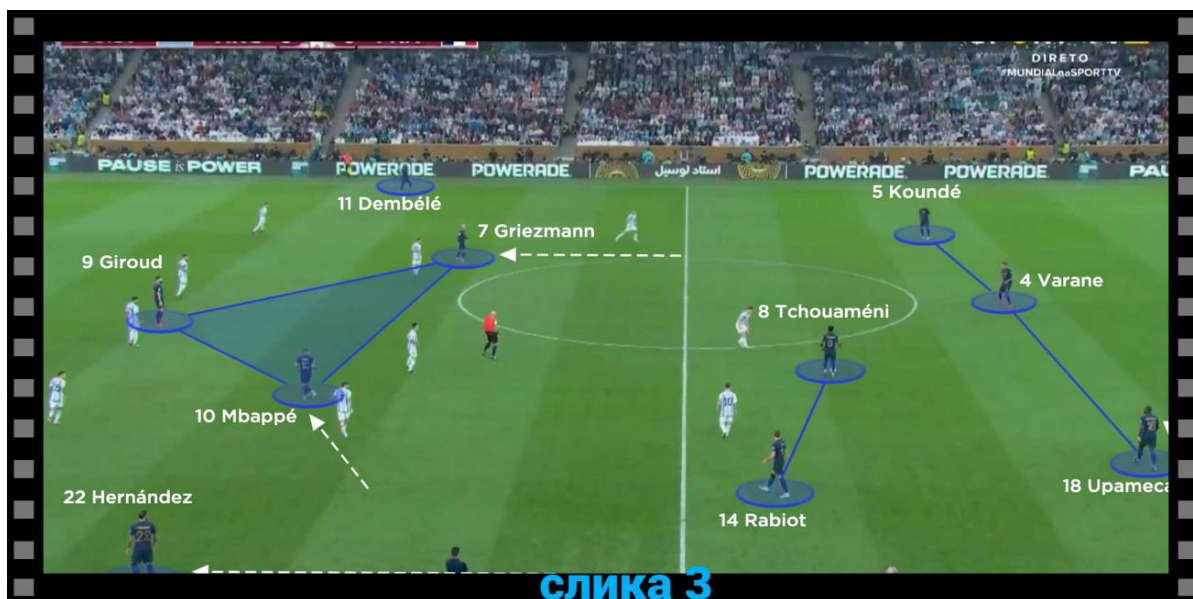
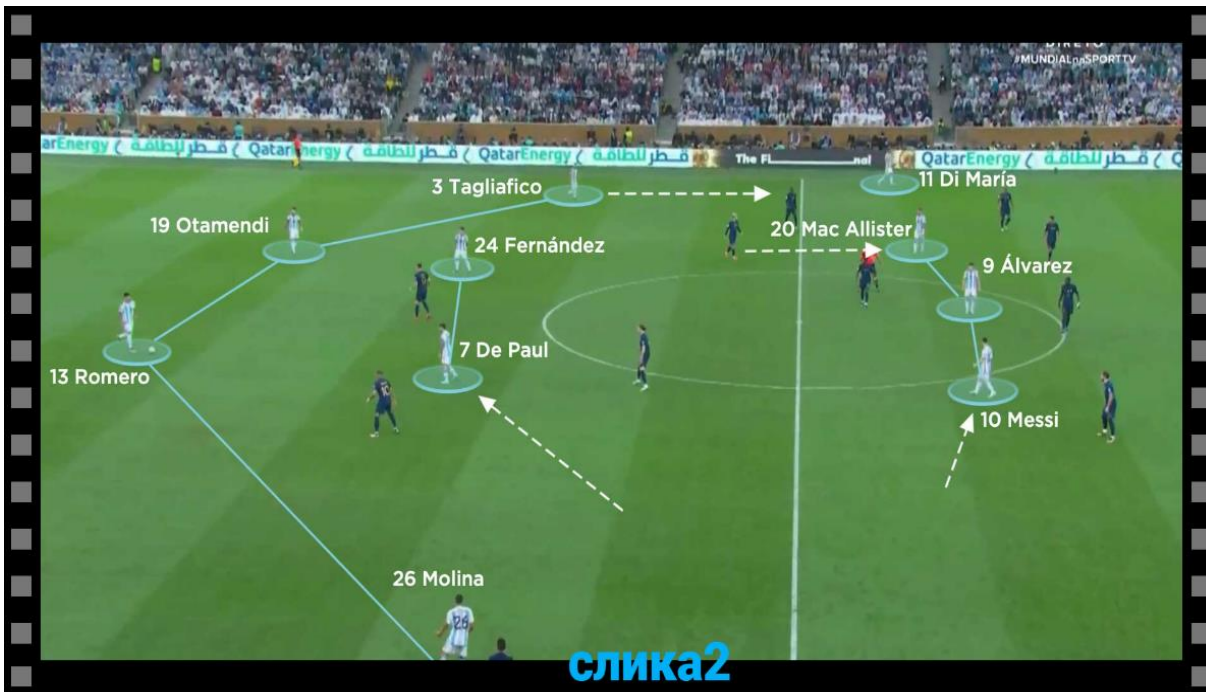
Во оваа прилика како што споменав на почетокот ќе се обидам да дадам мал придонес преку анализа на само неколку моменти од финалниот натпревар помеѓу репрезентациите на Аргентина и Франција, а тоа се замените на играчите.

- **Момент на анализа** - 40 минута од натпреварот.
- **Предмет на анализа** - Двојна замена во репрезентацијата на Франција.

Како селекторот Дидие Дешамп ја врати репрезентацијата на Франција во игра, при резултат 2:0 за Аргентина?

Накратко, Дидие Дешамп е трофеен тренер на Франција, носител на златен медал како играч на СП 1998 што се одржа во Франција, како и носител на златен медал како селектор на СП 2018 кое се одржа во Русија. На последното светско фудбалско првенство настапи без неколку квалитетни играчи заради повреди: Бензема, Погба, Канте, Павард и други.

Од сликите број 1, 2 и 3 може да се видат формациите (line up)* и составите на двете репрезентации, како и градењето на напад на истите (build up from back)*.

Аргентина во почетна формација 1-4-3-3, како што спомнав претходно со многу специфични модификации зависно од тактичките замисли на селекторот, и од тоа кои играчи се во почетниот состав. Од слика број 2 може да се видат тие промени на места, само привидно се поставени во формација 1- 4- 4 -2 со тоа што Мекалистер се уфрлува во офанзивен меѓупростор, а додека Де пол се извлекува како дефанзивен играч за врска.

Франција во почетна формација 1-4-3-3, со двајца дефанзивни играчи за врска, но исто така со огромни можности за трансформирање зависно од тоа кои играчи се во игра и секако зависно од моменталниот резултат.

Имајќи го во предвид фактот дека Ди Марија и Де Пол беа со сериозни повреди во текот на турнирот, ако Де Пол беше во почетниот состав заради игрите што претходно ги прикажа едноставно „мораше“ да игра, мислам дека внесувањето на „ровитиот“ Ди Марија во финалниот натпреар е едно големо тактичко изненадување на Скалони кое се покажа како најсилно оружје на Аргентина.

Од сликите број 4 и 5 можи да се види тактичкото извлекување на Лионел Меси во тие меѓу простори помеѓу противничките линии, како и играта на лажна деветка. (false 9)

Неговото движење е проследено со навлекување и концентрирање на повеќе противнички играчи дури и поместување на цела задна линија на Франција - Хернандез, Упамекано, Варан и Кунде, со што се отвори слободен простор за Ангел Ди Марија, тактичка замисла која што беше нагласено наметнувана како офанзивна опција во првиот дел од натпреварот.

Би сакал да опфатам неколку моменти од првиот дел на натпреварот. Од сликите 6 и 7 (горе), можи да се види доминацијата на Аргентина, разноврсните напади, многуте промени на тежиште на игра. Но исто така се гледа и доста некоординираност на селекцијата на Франција, слабо тактичко држење во простор како и лош одговор при превземање на играч.

Во таа смисла треба да се анализира и играта на Оусман Дембеле. Одигра слабо во дефанзива и неуверливо безопасно према напред, (20 минута наивен и невнимателен старт за пенал над Ди Марија), додека во 35 минута за вториот гол на Аргентина повторно стрелец неговиот директен противник по десната страна, како и воопшто да го немаше во затворање на противникот. Со тоа и неговата слаба тактичка игра во еден ваков финален натпревар пред целиот светски аудиториум можи да се протолкува како причина за негова замена во 40 минута од натпреварот.

- **Момент на анализа** -40 минута од натпреварот.
- **Предмет на анализа**-двојна замена во репрезентацијата на Франција.

Исто онака како што Оусман Дембеле не ги исполни очекувањата и задачите во игра, така и Оливие Жиру одигра слабо, беше многу отсечен од игра без употребливи топки до него.

Ако се запрашаме зошто двојна замена во 40-та минута, а не на полувремето?

Можеби, со овој потег селекторот Дешамп искористи 7 минути од играта во првото полувреме за адаптација, да ги покажи своите намери, а во исто време му преостана уште 15 минути од паузата на полувреме за смирување на тимот и за подготовка. Тоа значи употреби вешта алатка, прво да дејствува, после тоа да објаснува (act before explanation). Секако дека неговиот потег е непопуларен бидејќи излегуваат од игра двајца големи играчи на Милан и Барселона, на финале на Светско првенство, пред завршување на првото полувреме. Треба да се спомни дека во првиот дел Аргентина доминираше со својата игра, мотивирани и понесени од најдобриот играч на светот Лионел Меси, напосто „газеа” на теренот.

Која беше намерата на Дидие Дешамп со двојната замена и дали ја постигна целта?

Веќе спомнав дека со таа двојна измена акцентот го насочи кон неколку цели, а тие би биле следните, да покажи дека:

- **Нема намера да се предаде предвреме !**

На терен тоа значи дека и покрај водството на противникот од 2 : 0 нема да се поколеба, ќе се бори до последен атом, од него се очекува реакција и ќе употреби секакви средства и алатки кои му стојат на располагање се' со цел да направи пресврт и тимот да се врати во игра.

➤ **Ментален пресврт!**

Како што многупати сме споменале фудбалот покрај тоа што претставува спорт во кој што доминира физичката и кондициската подготвеност, многу повеќе претставува борба на психолошката и ментална сила на играчите и тренерите. Тука доаѓа до израз карактерот на играчот, колку е силен, како реагира на провокации, како се враќа во игра после примен гол и целиот ментален процес на опоравување (mental recovery)*. Во вакви случаи доаѓа до израз улогата на спортските психолози која е навистина многу важна.

Со внесување во игра на Маркус Турам и Рандал Коло Муани дојде до разместување на играчите во нападот, потег кој го видовме и на претходните натпревари, Мбапе како централен шпиц со поддршка на Гризман. Во почетната замисла Турам и Муани имаа задача да ги задржат налетите на Аргентинците по страничните позиции. Франција за момент премина во формација 1-4-4-1-1.

слика 8

слика 9

Од сликите 8 и 9 (горе), може да се види намерата на Дешамп со еден поагресивен пристап, компактен пресинг да се дојди до промена на ситуацијата на терен. Примарната цел на Дешамп беше затворање на продорите по страничните коридори на Аргентина, која цел во првиот момент ја постигна.

Дали со двојната замена Франција доби на квалитет?

Да, се разбира, најпрво во решавање на проблемите во дефанзива, но и во разноликост и креативност во нападите кон противникот, отворајќи повеќе простор за Мбапе, кој што своето дејствување на теренот го прошири како централно така и по левата страна. Имено по одредена консолидација на репрезентацијата на Франција, дојде до продорот на Муани во 78 минута при што е досуден пенал за Франција кој е реализиран од страна на Килиан Мбапе.

Во останатиот дел од натпреварот Французите постојано напаѓаа, се зголемија нивните офанзини капацитети, со уште неколкуте замени, Дешамп премина во систем 1-3-3-4.

Во ситуација кога Турам и Муани пробиваа централно, Коман и Мбапе напаѓаа по страничните позиции. Во продолжение на натпреварот, кога се разгори играта на теренот се редеа шанси за гол на двете страни. Овде треба да се споменат двете прилики за гол на нововлезениот Лаутаро Мартинез за репрезентацијата на Аргентина.

Но!... Последната голема прилика за гол и за крај на овој финален натпревар ја имаше Рандал Коло Муани во 124- та минута од продолжението при резултат 3:3.

Една навидум случајно избиена, но сепак со точна намера насочена топка од централниот одбранбен играч на Франција упатена во средишниот дел на 16 – те метри. Треба да се спомене лошата поставеност на последната одбранбена линија на Аргентина каде што направена е една таканаречена „дупка“ во тој простор при што се гледа лоша синхронизација на последната одбранбена линија.

Муани многу вешто успеа со тн. лажно движење (fake movement)* да го навлечи Отаменди да отстапи од својата позиција, за веднаш потоа со изненадно и експлозивно движење да направи втрчување кон голот на Аргентина. При тоа треба да се спомене почетничката грешка на искусниот Отаменди во избивање на таа висока длабинска топка. Недозволена грешка за таков искусен одбранбен играч во клучен дел од натпреварот. (слика 10)

Оваа ситуација е силен аргумент за нас тренерите, да инсистираме кај младите играчи да го применуваат „лажното движење“ пред да примат топка од соиграч. Тоа е силно оружје за напаѓачите но во исто време голем проблем за одбранбените играчи.

слика 10

слика 11

На сликата број 11 можи да се види една типична ситуација 1v1, играч против голман во кој што дуел Муани - Мартинез голманот на Аргентина излезе како победник.

Како да се постигни гол од оваа прилика за гол?

Би сакал да ја споменам изјавата на Рандал Коло Муани два месеци после овој финален натпревар, кога еуфоријата е стивната и главите се смирени и ладни.

"Уште ја гледам таа шанса, ја знам напамет...Прво што помислив кога ја добив таа топка е, еве ја Рандале мораш да шутираш. Пробав да го погодам аголот на првата статива, но голманот на Аргентина одлично одбрани. Кога ќе погледнам наназад сум имал и други решенија. Можев да го лобовам, можев и да го проиграм Килиан Мбапе, тој беше сам по лева страна. Единствено што не го видов добро додека траеше акцијата, се' се одигра брзо. Дури подоцна, гледајќи ја снимката, увидов други можности, беше касно. И понатаму како да имам кнедла во грлото, ќе стои засекогаш".-Коло Муани

Знаеме дека на еден натпревар се случуваат безброј ситуации 1v1, на сите делови на теренот. Но ситуација 1v1, играч против голман е специфична ситуација која поретко се случува и затоа бара посебен специфичен пристап. Кога работиме со младите категории при обуката на оваа тема, мора да пристапиме сериозно и детално.

Обично младите играчи за време на тренинзите, скоро секогаш ја потценуваат оваа вежба, но кога таа ќе започни веднаш се гледаат проблемите при постигнување на гол.

Во оваа вежба треба да се внимава на следниве моменти:

- Брзината на завршување на акцијата.
- Аголот на приоѓање кон голот.
- Растојанието помеѓу играчот и голманот.
- Да се следат со периферен поглед поставеноста и реакциите на голманот.
- Вештината и можните решенија да се даде гол (пасирање, лоб удар, дриблинг.)
- Можност за асистенција (вреди исто колку и самиот гол).
- Притисокот на околностите (притисокот не е ист на тренинг и на натпревар, особено финале на Светско првенство).
- Емоции (кога ќе се дојди во прилика за гол треба да се биди ладен, да не се подигнува адреналинот, да се биде рационален, да се избира фудбалско решение.)
- Ментален тренинг (правење на слика, обработка и анализа на истата, прашања и одговори и примена на решенија на тренинзите.) Со правилен пристап и многу повторувања на овие непредвидливи ситуации може многу да се влијае на подобрување на реализацијата при постигнување на гол.

Заклучок:

Со оваа моја анализа би сакал да му оддадам признание на двајцата тренери за нивната врвна презентација и афирмација на работата на тренерот. Двајцата селектори покажаа дека неслучајно се во финалето на Светското првенство.

Нивното делување на овој најголем фудбалски настан и понатаму ќе биде предмет на анализа кај фудбалските експерти. Тренерот одамна не е само тренер, туку е комплетно спортски менаџер на сите моментални, предвидливи но и непредвидливи околности што ги следи тимот за остварување на врвни резултати. Во исто време треба да биде врвен психолог, едукатор и мотиватор. Да знае да се носи со сите проблеми, притисоци но и да превзема одлуки и решенија за проблемите како на терен така и надвор од него.

Во контекст на оваа тема би рекол дека измените што ги направија тренерите на финалниот натпревар ги оправдаа сите очекувања.

Двојна замена во 40-та минута од прво полувреме на финален натпревар од Светско првенство, не постои во ниеден фудбалски прирачник ниту книга. Но се покажа дека во практиката може да се примени како ефикасно решение во специфични услови што ги носи еден на натпревар.

Би споменал уште еден кој што заслужува внимание и анализа. Имено, мојот омилен тип на играч репрезентативецот на Аргентина Пабло Дибала, скоро целиот турнир го помина на клупата за резерви, во загревање покрај аут линијата и со многу мала минутажа на терен. Но селекторот Скалони го внесе во игра на самиот крај на финалниот натпревар, буквално пред изведувањето на пеналите. Каква е таа ментална сила, каков е тој однос на меѓусебна доверба, висок морал и патриотизам кон својата земја, да се остане доволно мотивиран до самиот крај и да се постигни еден од победоносните голови за големиот трофеј.

Многу од овие „фудбалски лекции“ не можат да се најдат никаде. Тие не постојат во ниту една тренерска книга, прирачник за работа или тренинг план.

Едноставно тренерот треба да биде подготвен за континуирано учење и следење на модерните текови бидејќи фудбалот постојано се менува.

Тренерската работа е голем предизвик при што би требало да се забележуваат и снимаат фудбалските моменти, во исто време да се анализираат,

како би можело да се изнајдат сопствени автентични решенија и одговори на фудбалските проблеми.

Секој кој ќе биде понесен од некоја еуфорија дека е „многу голем тренер“, мислам дека ќе доживее едно големо фудбалско разочарување. Безброј фактори влијаат на постигнувањето на врвни резултати.

Кога сето ова ќе се согледа, можам слободно да кажам дека на последното неодамна одржано Светско Првенство во Катар 2022, видовме многу фудбалски лекции што сме ги виделе и претходно, но исто така презентирани беа и некои нови модерни пристапи во водењето на своите тимови. Од овие „фудбалски лекции“ можиме многу да научиме сите ние, во нашата работа како тренери со млади категории.

И двајцата менаџери на финалниот натпревар, Лионел Скалони и Дидие Дешамп, го оправдаа својот висок рејтинг и углед во светот на фудбалот, но во исто време сосема заслужено си обезбедија значајно место во историјата на фудбалот воопшто.

Битола
Февруари 2023

Илијовски Ѓоко, Уефа А
ФК Пелистер

Користена литература:

-Основни нецензурирани фотографии-Google image

-Користените изјави на Карлос Пујол и Арсен Венгер во оваа презентација се со дозвола и одобрение на Јенс Урлбаер, Директор за Бизнис Спорт и Развој - Браин фирст(Brainfirst)

Амстердам, Холандија

<https://www.brainsfirst.com/>

Непознати зборови:

- line up- почетен состав
- build up from back- започнување на напад
- mental recovery- ментално закрепнување(опоравување)
- fake movement- лажно движење
- false 9- игра на лажна деветка
- act before explanation- дејствувај пред да објаснуваш